

Protokoll fört vid enskild föredragning

Utbildnings- och kulturavdelningen
Utbildningsbyrån, U2

Beslutande
Minister
Annika Hambrudd

Föredragande
Byråchef
Elisabeth Storfors

Justerat
Omedelbart

Nr 49

Skrivelse gällande anordnartillstånd och verksamhetsområde i FFS (531/2017), lag om yrkesutbildning
ÅLR 2022/4384
104 U2

Beslut

Ålands landskapsregering beslöt att översända en skrivelse till Undervisnings- och kulturministeriet enligt **bilaga U222E25** med anhållan om att ministeriet vidtar lagstiftningsmässiga åtgärder för att undanröja de hinder i lagstiftningen som förhindrar ett utbildningssamarbete mellan utbildningsanordnare i riket och på Åland och som omöjliggör att åländska studerande kan genomföra utbildningsavtal på Åland. Landskapsregeringen anhåller även om att Undervisnings- och kulturministeriet omtolkar anordnartillståndets verksamhetsområde så att genomförande av utbildningsavtal möjliggörs på Åland.

Ålands landskapsregering uppmärksamgör Undervisnings- och kulturministeriet på de svårigheter som uppstår för kompetensförsörjningen på Åland och för åländska studerandes möjligheter att genomföra lärande i arbete som grundar sig i ett utbildningsavtal på Åland när utbildningen genomförs med stöd av FFS 531/2017.

Hänvisning
Lag om yrkesutbildning FFS (531/2017)

Kontaktperson
Byråchef Elisabeth Storfors

Undervisnings- och kulturministeriet
PB 29
00023 Statsrådet
registratorskontoret.ukm@gov.fi

Ärende

Skrivelse gällande anordnartillstånd och verksamhetsområde i lag om yrkesutbildning FFS (531/2017)

Ålands landskapsregering uppmärksamgör Undervisnings- och kulturministeriet på de svårigheter som uppstår för kompetensförsörjningen på Åland och för åländska studerandes möjligheter att genomföra lärande i arbete som grundar sig i ett utbildningsavtal på Åland när utbildningen genomförs med stöd av FFS 531/2017.

Ålands landskapsregering anholder om att ministeriet vidtar lagstiftningsmässiga åtgärder för att undanröja de hinder i lagstiftningen som förhindrar ett utbildningssamarbete mellan utbildningsanordnare i riket och på Åland och som omöjliggör att åländska studerande kan genomföra utbildningsavtal på Åland. Landskapsregeringen anholder även om att Undervisnings- och kulturministeriet omtolkar anordnartillståndets verksamhetsområde så att genomförande av utbildningsavtal möjliggörs på Åland. på Åland som omöjliggör

Bakgrund

Finlands riksdag antog lag om yrkesutbildning (FFS 531/2017) att gälla i Finland från och med 1.1.2018. Lagen är uppgjord för att reglera yrkesutbildning för unga och vuxna. Lagen innehåller bestämmelser om de yrkesinriktade examina som hör till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde, om den utbildning som behövs för förvärvande av yrkeskompetens och om påvisande och intygande av yrkeskompetens.

Lagen reglerar examina och utbildningar, ordnande av examen och utbildningar, att söka sig till utbildning och antagning som studerande, personlig tillämpning, avläggande av examen eller genomförande av handledande utbildning och bedömning av kunnandet, förvärvande av kunnande, utbildning som ordnas på en arbetsplats, trygg studiemiljö, studerandes övriga rättigheter och skyldigheter, behandling och utlämnande av uppgifter, ändringsökande, särskilda bestämmelser samt ikraftträdande och övergångsbestämmelser.

I lagen regleras utbildningsanordnarnas utbildningstillstånd i 25 §. Paragrafen anger att examen och utbildning inte ordnas i landskapet Åland med stöd av lagen. Vid sidan av verksamhetsområde som beviljats utbildningsanordnaren med stöd av paragrafen, kan examina och utbildning också ordnas på andra ställen i Finland.

Lagen möjliggör en köp- och försäljningsverksamhet med examensdelar och examen. Motsvarande köp- och försäljningsverksamhet med examensdelar och examen till Åland är inte möjlig med stöd av nuvarande lagformulering, 30 – 36 §.

Beskrivning av nuläget

En åländsk studerande som genomför en examensinriktad utbildning med stöd av FFS 531/2017 hos en yrkesutbildande utbildningsanordnare i riket, har inte rätt att förvärva sitt kunnande på en arbetsplats på Åland när utbildningen förutsätter att ett utbildningsavtal ingås mellan utbildningsanordnaren och arbetsgivaren (71 §). Utbildningsanordnarna hänvisar till 25 § som anger att Åland inte kan fungera som verksamhetsområde för ordnande av utbildning och examen. Däremot kan läroavtal ingås med arbetsgivare på Åland enligt aktuell tolkning.

Formuleringen förorsakar onödiga hinder för enskilda åländska studerande att erlagga examen hos en finländsk utbildningsanordnare. Bestämmelsen i paragrafen har tolkats så att en studerande som genomför sin examensutbildning hos en utbildningsanordnare i riket kan inte förvärva sitt kunnande på Åland eftersom utbildningsanordnaren inte kan ingå ett utbildningsavtal med en åländsk arbetsgivare. Studerande med hemkommun på Åland har därför nekats möjlighet att genomföra perioder av lärande hos åländska företag eller inom offentlig verksamhet. Exempel på dessa situationer förekommer speciellt inom olika delområden av närvårdarutbildningen, bl.a. inom akutsjukvård.

Enligt lagens förarbeten, RP 39/2017, "kan verksamhetsområdet vara en enskild kommun, en grupp av kommuner, ett landskap eller flera landskap. Ett verksamhetsområde bestående av flera kommuner innebär att utbildningsanordnaren är skyldig att ordna utbildning enligt utbildnings- och kompetensbehovet i hela området, men inte i varje kommun. I anordnartillståndet kan dock inom ramen för verksamhetsområdet en viss kommun eller vissa kommuner anges som den kommun eller de kommuner där utbildningsanordnaren ska ordna utbildning. I tillståndet kan det dessutom anges att utbildningsanordnaren är skyldig att i verksamhetsområdet eller i en del av området, exempelvis i en enskild kommun, genomföra en viss examensutbildning. En del utbildningsanordnare kan ha hela riket som sitt verksamhetsområde om de exempelvis är specialiserade på en viss bransch eller en särskild kundgrupp. För att kunna tillgodose utbildningsbehoven flexibelt ska utbildningsanordnarna emellertid kunna ordna examina och utbildning också på andra ställen i landet, dock inte i landskapet Åland. Examina ska också kunna ordnas utomlands som uppdragsutbildning enligt 33 § eller examensutbildning utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet enligt 35 §.

För omdefinitionen av verksamhetsområde talar det faktum att yrkesutbildning i allt större omfattning kan ordnas på arbetsplatser och i digitala inlärningsmiljöer, och inte bara på utbildningsanordnarnas läroanstalter och verksamhetsställen. Utbildningen är således mindre bunden till var läroanstalterna och verksamhetsställena finns fysiskt. Dessutom går det idag att mer heltäckande se till att utbildningsutbudet inom olika branscher tillgodoser arbetslivsbehoven i olika delar av landet. Följaktligen kan utbildningsanordnarna inom ramen för sitt tillstånd flexibelt inrikta utbudet på examina och utbildning utifrån det aktuella kompetens- och utbildningsbehovet och behoven bland olika typer av kunder.”

Formuleringen i 25 § utesluter Åland från möjligheten att fungera som en ort där ordnandet av examensutbildning kunde vara möjligt. Paragrafens formulering leder till begränsningar i möjligheten för åländska utbildningsarrangörer att tillse nödvändig kompetens i samarbete med utbildningsarrangörer i riket inom reglerade yrkesområden där rikets lagstiftning sätter ramar för kompetenskrav. Det berör ofta yrkesområden som regleras med stöd av arbetarskyddslagstiftning, tex laddare, sprängare, kranförare, väktare.

Åländsk lagstiftningsbehörighet

Enligt 18 § 14 punkten i självstyrelselagen (1991:71) har landskapet lagstiftningsbehörighet i fråga om undervisning och läroavtal.

Enligt motiven till självstyrelselagen (RP nr 73/1990 rd.) ingår inte i den åländska lagstiftningsbehörigheten behörighet att bestämma vilka fordringar en läroinrättning ska fylla för att ha dimissionsrätt till statens universitet och inte heller vilken kunskap och skicklighet som fordras för att vinna kompetens som godkänns av staten

Landskapsregeringen bedriver allmänbildande utbildning och yrkesutbildning för unga och vuxna med stöd av LL (2011:13) om gymnasieutbildning. Utbildningsområdena anges i LF (2011:75), med ändring (2016:24). Läroavtalsutbildningen ordnas med stöd av LL (1998:59) om läroavtalsutbildning.

Den allmänbildande utbildningen som ordnas med stöd av ovanstående lagstiftning leder till gymnasieexamen och finländsk studentexamen. Studentexamensnämnden utfärdar en finländsk studentexamen med stöd av en Rikets President förordning FFS 800/2021, LF (2021/147) överenskommelse med riket Finland om rätten att utfärda studentexamen.

Den yrkesinriktade utbildning leder till en gymnasieexamen eller grundexamen inom områden som inte faller inom åländskt behörighetsområde. Självstyrelselagens begränsning gällande ”vilken kunskap och skicklighet som fordras för att vinna

kompetens som godkänns av staten” har tolkats i första hand i förhållande till yrkesutbildning och den kunskap och skicklighet som erfordras inom yrkesområden där landskapet saknar lagstiftningsbehörighet. Kompetens som godkänns av staten har omfattat ”bestämmelser om vilka kursers absolverande som krävs för vinnande av statlig erkänd kompetens”. Kraven på kunskap har hänförs till bl.a. ordnandet av undervisning vid landskapets sjöfartsläroverk, lantmannaskola och yrkesskolor.

Tolkningen av lagstiftningen och skrivningarna i förarbetena har utgått ifrån att ordnandet av undervisning är landskapets lagstiftningsbehörighet, medan kraven på den kunskap och skicklighet är rikets lagstiftningsbehörighet inom de områden där lagstiftningsbehörigheten är rikets och där det finns fastställda regleringar i kunskapskrav.

I rikets lagstiftningsbehörighet ingår enligt 27 § i självstyrelselag (1991:71) för Åland handelssjöfarten och farleder för handelssjöfarten samt behörigheten att vara verksam inom hälso- och sjukvården. Arbetarskyddslagstiftningen tillhör även rikets behörighetsområde. Lagstiftningsbehörigheten är således delad inom dessa områden. Det innebär att rikslagstiftningen styr inom dessa områden hur utbildningen till yrkesbehörighet och yrkeskompetens genomförs på Åland.

Landskapsregeringen har rätt att bedriva utbildning inom social- och hälsovårdsområdet med stöd av Republikens Presidents förordning (FFS 549/2006, ÅF 2005:37) om yrkesutbildning inom social- och hälsovård i landskapet Åland. Gällande överenskommelseförordning säger att grunder för antagning till utbildning, läroplanen och bedömningskriterier ska följas för att kunnandet ska uppnås. Likaså inom sjöfartsutbildningen finns en RPF (FFS 501/2018, ÅF 2018:37) om utvärdering och godkännande av sjöfartsutbildning som ges på Åland. Överenskommelseförordningarna garanterar att utbildningen ska uppfylla rikets ställda krav på kompetens och kunnande.

De utbildningar som bedrivs i landskapet inom dessa två områden leder till grundexamen enligt gällande landskapsförordning (2020:87). Landskapets yrkesutbildning i övrigt leder till gymnasieexamen inom respektive yrkesområde.

Undervisning på högskolenivå ges i Högskolan på Åland. Högskolan på Åland verkar med stöd av LL (2002:81) om Högskolan på Åland. En överenskommelseförordning, Republikens Presidents förordning om yrkeshögskolexamina avlagda på Åland (FF 977/2021, ÅF 2021:167) har nyligen ingåtts. Förordningen anger att examen avlagd vid Högskolan på Åland medför samma behörighet i riket när det gäller nivå på examen och fortsatta studier som examen avklarad vid yrkeshögskola som avses i yrkeshögskolelagen (FFS 932/2014)

Sammanfattning

Åland har begränsade möjligheter att ordna ett brett utbildningsutbud inom mångfacetterade yrkesområden. Det åländska arbets- och näringslivet är beroende av att unga och vuxna har möjlighet att genomföra utbildning utanför Åland. En begränsning av studerandes möjligheter att inhämta kunskaper på Åland är till stor nackdel för upprätthållandet av ett livskraftigt arbetsliv.

Eftersom den finländska lagen FL (531/2017) för tillfället inte beaktar att utbildning som är beroende av de finländska regelverken ordnas på Åland eller att åländska studerande genomför studier i riket, bör en lösning som garanterar att yrkesbehörighet är möjlig att uppnå även i det finländska utbildningssystemet snabbt åstadkommas.

Minister

Annika Hambrudd

Byråchef

Elisabeth Storfors

SÄNDLISTA

Minister Li Andersson, Undervisnings- och kulturministeriet
Dan Koivulaakso, Undervisnings- och kulturministeriet
Minister Anna-Majja Henriksson, Justitieministeriet
Mikaela Nylander, Justitieministeriet
Mats Löfström, Riksdagsledamot